

মুগ্নতা —
২৪ মে, ২০০৭
পৃষ্ঠা — ৮
লিখন নং ১০৯০৮০

ড. মুনীর উদ্দিন আহমদ মুগ্নতা

২৪.০৫.০৯ ১০

সোয়াইন ফ্লু : তরোর কিছু জেই

সোয়াইন ফ্লু নিয়ে সারাবিশ্বে এখনও অতঃক বিবাজ করছে। বিশেষজ্ঞরা প্রতিতেই ধৰণ করেছিলেন, সোয়াইন ফ্লু সারাবিশ্বে মহামারী আকারে হত্তিয়ে পড়তে পারে এবং লাখ লাখ সোক মৃত্যুবরণ করতে পারে। সোয়াইন ফ্লু হত্তিয়ে পড়ার উৎক্রম হওয়ার সঙ্গে সঙ্গেই বিশ্ব লাঙ্গ সংস্থা এই বছরের এপ্রিলের শেষের সঙ্গেই এই রোগের সর্তর্কতা মাত্রা (Alert level) পাঁচ উন্নত করে, যার সুবিধা হল সোয়াইন ফ্লু কারণে লাখ লাখ মানুষ আক্রান্ত হতে পারে, এই ফ্লু মহামারী আকারে সারাবিশ্বে হত্তিয়ে পড়তে পারে। বিশ্ব স্বাস্থ্য সংস্থার ভাইরেটের জেনারেল মার্গারেট চেন বিশ্বের সব দেশকে তাদের মহামারী প্রতিরোধ প্রস্তুতির পরিকল্পনা উজ্জীবিত ও সংক্ষিপ্ত করার আবেদন জারিয়ে সংকট মোকাবেলায় সরকার ও ঔষুধ স্বাস্থ্য সংস্থাগুলোকে পর্যাপ্ত চিকিৎসা বা প্রতিবেদক এবং রোগ সংযোগ অন্যান্য ঔষুধ প্রস্তুতের জন্য আকস্মা জানিয়েছেন।

সোয়াইন ফ্লুর উৎপত্তি মেরিকোতে হলেও প্রথমৰ্থে মারণের আরও বেশ কয়েকটি দেশে সোয়াইন ফ্লুর উপস্থিতি লক্ষ্য করে। প্রথমৰ্থে মধ্যে রয়েছে—
 মুক্তুরাস্ট্ৰ, কানাড়া, জার্মানি,
 ইন্দোনেশিয়া, নিউজিল্যান্ড, স্কটল্ৰ,
 অস্ট্ৰেলিয়া, বৃক্ষরাজ্য সহ আৱাও
 কয়েকটি দেশ। সোয়াইন ফ্লু
 সম্পর্কে এত প্রচাৰ, সতৰ্কবাণী,
 ভূতি প্রদৰ্শন ও মহামারীৰ অসংক্ষিপ্ত
 নির্মাণ সাধারণভূলোৱ তৎপৰতা
 সহেও ব্যাপারটিকে অধী খুব
 একটা উক্তের সঙ্গে পৃথুণ করতে
 পারছিলাম না। সোয়াইন ফ্লু বে
 ব্যাপক হারে হত্তিয়ে পড়বে বা লাখ
 লাখ মানুষ আক্রান্ত বা মৃত্যুবরণ
 করবে বলে আশংকা কৰা হচ্ছে।
 আবেদনে তা ঘটেনি। সোয়াইন ফ্লু
 মহামারী আদো ঘটবে কিনা তাতে
 আবার বাধে সন্দেহ রয়েছে।
 পাঠকবৃন্দ, বিশ্বে প্রতি বছৰ
 সাধাৰণ ফ্লুতে কৈ কৈ হলেও তিনি

থেকে পঁচ লাখ লোক মারা আছে। সেবৰ মৃত্যু ও ঔষুধ
 ফ্লুৰ কাৰণে নয়। ফ্লুৰ সঙ্গে অন্য রোগেৰ উৎপত্তিৰ
 কাৰণও রয়েছে। অৱশ্য ক'ৰমন, সোয়াইন ফ্লুৰ
 আৰ্দ্ধভাৱে আগে ২০৩০ সাল থেকে কাৰ্ড ফ্লু নিয়েও
 মহামারীৰ আশংকা কৰে বিশেষজ্ঞ ক্লিয়ান ডাক্তানৰ
 ওমেস্ট্রামিডিৰ (আৰ ভাৰত লম্ব হল টায়ি ফ্লু) সহ
 অন্যান্য আনন্দিক উক্ত মৃত্যুৰ কৈৰাগ জন্য বিশ্ব
 স্বাস্থ্য সংস্থা এবং অন্যান্য বহু বংশোদ্ধূমিত দেশেৰ
 সরকার ও সংগঠনক পৰামৰ্শ দিয়েছিল। অধী
 নিজেও মানুষৰ মতে ত্বরিত ভৱন পক্ষপত্রিকাৰ
 বাহু প্ৰকল্প লিয়েছিলাম। বৃক্ষরাজ্যে সাবেক প্ৰেসিডেন্ট
 জৰুৰি কুশেৰ ঘৰ দিয়ে বলনেৰ হৈছিল, কাৰ্ড ফ্লুৰ
 কাৰণে আৰমারিকাৰ বৃক্ষৰাজ্যে দিয়ে আৰা
 যাৰে, কিন্তু বাস্তুৰে তা ঘটেনি। আজৰ প্ৰৱৰ্ষস্বৰূপ
 ছল, বিশে প্রতিদিন ৩ হাজাৰ মানুষ মারোৰিয়াৰ মারা
 যায়। কিন্তু ২০৩০ সাল থেকে এ পৰম মারোৰিখণ্ড বাৰ্ত
 ফ্লুতে মৃত্যু দোহাৰ মাত্ৰ ২৫৭৬ জন। অনেকৰ হয়েতা
 আনন্দিক জৰুৰি না—বৰ্তাপাতে অনুৰোধ মৃত্যুৰ ঝুকি
 ঝুকি ফ্লুৰ কাৰণে মৃত্যুহাৱেৰ তেৰে আত্মই জৰুৰী
 শতাব্দী দিয়ে। এটি আবার কথা নয়, কিছীলৈ ও
 বিশেবজ্ঞেৰ কথা। সোয়াইন ফ্লুতে বিশ্বজুড়ে এখনোৰ
 কৈকেও এই ভাইৱন ক্ষমতাৰ্থৰ হয়েছে কেনেকিং

কেউই Google Maps Swine flu Tracker বাবহাৰ কৰতে পাৰেন। সোয়াইন ফ্লুতে আক্রমণ ও মৃত্যুৰ সংখ্যা জনসে আমাদেৰ আত্মকিত হওয়াৰ বিশেৰ কৈক কাৰণ থাকবে না।

এৰাৰ বাৰ্ড ফ্লু এবং সোয়াইন ফ্লুৰ মধ্যে পৰ্যাপ্ত নিয়ে থুব সংক্ষিপ্তভাৱে একটা আলোচনা কৰি। ফ্লুৰ বলতে আমাৰ বাবি ইনফ্লুয়েঞ্জাৰে বাৰ্ড ফ্লু হল ইনফ্লুয়েঞ্জা, যা পাখিকে সংক্ষিপ্ত কৰে। বাৰ্ড ফ্লুৰ সাধাৰণত 'এ' টাইপ ভাইৱন বাৰা সৃষ্টি হৈৰ। ইনফ্লুয়েঞ্জাৰ এই ভাইৱনেৰ ১৫টি সাবটাইপ রয়েছে, যাৰ মধ্যে দুটি পৰামৰ্শক সংক্ষিপ্ত কৰে। এগুলো হচ্ছে— এইচ-৫ এবং এইচ-৭ সাবটাইপ। এই বৰনৰে একটি আইৱাসেৰ নাম এইচ-৫ এন-১ (H_5N_1) সাবটাইপ,

যিউটোশেন বা জিন বদলবদলিৰ মাধ্যমে। ভাইৱন প্রতিনিয়তই মিউটেশনেৰ মাধ্যমে অন্য ভাইৱনেৰ ক্ষপত্তিৰ হয়ে থাকে। সুতৰাং কোন ঔষুধ বা প্রতিবেদক কোন ভাইৱনেৰ বিশেৰক কাৰ্যকৰ নহ। এই ভয় থেকেই বিশেৰজ্ঞৰ বলে থাকেন, ঔষুধ উভাবনেৰ আগেই লাখ লাখ মানুৰ এসব ভাইৱনেৰ কাৰণে মাৰা হৈতে পাৰে। কিন্তু বাবতাৰ অন্য কৰয়। মাত্ৰ কৈক কৰে মাল, আগে, বিশেৰজ্ঞীৰ ভূত্বান্ত স্বীকৃত উপনীয়ত হয়েছেন যে, ১৯১৮ সালেৰ মহামারীতে ১৮ মাদেৰ বিশ্বব্যাপী বেংচাৰ থেকে পাঁচ-কোটি মানুৰ মাৰা গিয়েছিল, তাৰ অন্ততম কাৰণ ছিল স্ট্রেচ প্ৰজ্ঞান। ফ্লুতে আক্রমণ মানুৰ অভি সহজেই স্ট্রেচকৰকদেন নিউমেনিয়া মানুৰ একত ধৰনেৰ ব্যাকটেৰিয়া বা জীবাণু মাৰা আক্রমণ হৈবে পড়ে।

মৰণাবাটী এই ব্যাকটেৰিয়া ও ফ্লু ভাইৱন মিলে দেহে 'দুপুৰ ইনফ্লুেঞ্জা' ভোকি কৰে, থাৰ কাৰণে মহামারীৰ লাখ লাখ মানুৰ মৃত্যুবৰণ কৰে। ১৯১৮ সালে কোটি মানুৰেৰ স্বত্বাৰ মূল কাৰণ হিয়েৰে এৰুল এই স্ট্রেচকৰকদেন ব্যাকটেৰিয়াকে দৱাৰী কৰ্তৃ হচ্ছে, শুধু ভাইৱনকে নয়, এই তথ্য থেকে বিশেৰজ্ঞীৰ মনে কৰেন, ভাইৱনেৰ বিৱৰণে ঔষুধ কাৰ্যকৰ না হৈনো ব্যাকটেৰিয়াৰ বিৱৰণে বৰ্তমান রিষে অনুযায়ী কাৰ্যকৰ ঔষুধ রয়েছে, যাৰ কাৰণেৰে বে কোন মহামারী নিয়ন্ত্ৰণ নহ'ব।

দেৰৰ ভাইৱন পাখিকে
 বিশেৰভাৱে আক্রমণ কৰে, তা
 মানুৰেৰ শৰীৰে মহামারীৰ আকারে
 বিস্তাৰ ও মৃত্যুৰ কাৰ্যকৰ
 স্বত্বাৰ থুব দেশ কৰে। সেই
 কাৰণে বাৰ্ড ফ্লু মহামারীৰ কৃপ
 দেৱানি। তাৰ মৃত্যুৰ সংখ্যাও হিল
 অভি নগণ্য। বাৰ্ড ফ্লুৰ বোৱাইন
 ফ্লুৰ কাৰণে মানুৰেৰ মধ্যে মহামারী
 উৎপত্তিৰ জন্য এসব ভাইৱনেৰ
 পাখি বা শূকৰ থেকে মানুৰেৰ
 বিস্তাৰে হাৰ কাৰ্যকৰ ও মৃত্যুৰ কাৰ্যকৰ
 হওয়াৰে বে প্ৰেকৃত পৰিবেশেৰ
 প্ৰয়োজন, তা কৰতেৰ ঘটে না।

আৱও একটি কথা আমাদেৰ মনে
 রাখা দৰকাৰ, বাৰ্ড ফ্লুৰ বোৱাইন ফ্লুৰ বা অন্য বে কেল
 ফ্লুতে আমাদেৰ আত্মক হওয়াৰ কৈল কাৰণ নেই। এ সব আত্মক সুটিৰ পেছনে ঔষুধ কোল্পনাৰ বা
 অন্যান্য স্বাস্থ্যবৰী বহলেৰ উভকৈন থাকে। আমাৰ
 হৈলতে এও জানি না— সোয়াইন ফ্লুৰ বলৈ ক'ন ন'হ'ল। সেই
 ১৯১৮ সালেৰ এই পৰামৰ্শী বোৱাইন ফ্লুৰ মহামারীৰ
 আত্মক হওয়াৰ হৈল হৈলিল। কিন্তু মহামারীৰ বাস্তুৰ কৃপ
 দেৱানি। বৰং এই মহামারীৰ পৰামৰ্শীৰ কথা আৰুৰ কৈক
 হওয়াৰে বে উপৰ্যুক্ত পৰিবেশেৰ
 প্ৰয়োজন, তা কৰতেৰ ঘটে না।

আৱও একটি কথা কৈল, ঔষুধ লিয়ে কৈল
 মহামারীৰ ক্লেইনোন ফ্লুৰ বা
 রোগেৰ বিশেৰকে প্রাকৃতিক প্ৰতিৰোধ
 বাঢ়াতে হৈবে। শৰীৰেৰ প্ৰতিৰোধ ক্ষমতা
 বাঢ়াতে হৈবে। বাঢ়াতে হৈবে সচেতনতা,
 বাঢ়াতে হৈবে। গড়ে তুলতে হৈবে।

ওষুধ দিয়ে কোন মহামারী টেকানো ঘাবে না। সব
 ধৰনেৰ ফ্লুৰ বা ৱোগেৰ বিৱৰণে প্ৰাকৃতিক প্ৰতিৰোধ
 গড়ে তুলতে হৈবে। শৰীৰেৰ প্ৰতিৰোধ ক্ষমতা
 বাঢ়াতে হৈবে। বাঢ়াতে হৈবে সচেতনতা, বাঢ়াতে
 হৈবে স্থায়ী পদক্ষেপ। তাৰেলেই শুধু আমৰা
 নিজেকে রক্ষা কৰতে পাৰব। এভাবে
 পাৰব সেৱৰ তথাকথিত মহামারী।

যা বিশেৰ বেশ কয়েকটি দেশেৰ পোলট্ৰিৰ আক্রমণ
 কৰে। অলিকে সোয়াইন ফ্লুৰ সুল কাৰণও 'এ'
 টাইপ ইনফ্লুয়েঞ্জাৰ ভাইৱন, যা শূকৰকে আক্রমণ
 কৰে। শূকৰকে আক্রমণকৰী এই ভাইৱনেৰ নাম এ
 (এট-১ এন-১) বা $A(H_1N_1)$ সাবটাইপ যা এইচ-১
 এন-১-এর ক্লেইনোত সংক্ষিপ্ত, যা মাধাৰণ বিশেৰ
 কৈল মৌলিকে মানুৰকে আক্রমণ কৰতে পাৰে। এই
 ফ্লুৰ বলৈ ভাইৱনেৰ মুল মুল কাৰণ হৈল হৈল
 তথন এও জানি না— সোয়াইন ফ্লুৰ বলৈ ক'ন ন'হ'ল।
 অন্য কৈক কৰে মানুৰ যেকৈ মানুৰেৰ বিশেৰক
 বাস্তুৰ হৈল হৈলিল। কিন্তু মহামারীৰ বাস্তুৰ কৃপ
 দেৱানি। বৰং এই মহামারীৰ প্ৰতিৰোধ কথা আৰুৰ
 কৈক হৈল হৈলিল হৈলিল হৈলিল।

প্ৰয়োজনেৰ একটি কথা বলৈ, ঔষুধ লিয়ে কৈল
 মহামারীৰ ক্লেইনোন ফ্লুৰ বা

মহ